

Zoran Marcikić

VERA U VREME KRIZE

Strah, briga i sumnja

V

E

U VREME KRIZE

R

A

Ovu knjigu posvećujem supruzi Maji:

Tvoje strpljenje i vera u mene davali su mi hrabrost
kada sam posustajao. Svaka stranica nosi deo tvoje podrške.
Zato je ova knjiga potpis tvoje ljubavi.

Draganu Grujičiću,

čiji su razgovori, pitanja i misaoni izazovi presudno uticali
na moje akademsko sazrevanje. Zahvalan sam što si
u meni probudio ljubav prema učenju kao načinu života.
Tvoj uticaj utkan je u svaku stranicu ove knjige.
Hvala ti!

SADRŽAJ

RECENZIJE	7
UVODNE REFLEKSIJE – VERA U VREME KRIZE	9
Poglavlje 1	
VERA – ZAJEDNICA, NE RELACIJA	13
Vera – vera i tradicija	17
Teološki temelj vere	23
Borba jača veru	30
Vera i teologija.....	31
Delotvorna vera biblijskih ličnosti	33
Kritika prazne religioznosti.....	38
Etika vođena verom.....	40
Predpoglavlje.....	44
Poglavlje 2	
STRAH – NEVIDLJIV OKOV	45
Priroda straha.....	46
Paralisan strahom	49
Strah kao zebnja.....	53
Strah tvoj učitelj.....	54
Kada ne znaš.....	56
Kad strah utiša savest	57
Duhovna paraliza.....	58
Istina pred tišinom.....	59
Iskustva o suočavanju sa strahom.....	62
Predpoglavlje.....	70
Poglavlje 3	
BRIGA – KRAĐA MIRA.....	71
Nova mogućnost	72
Briga pod kontrolom.....	73
Kada si neprimećen	74

Zašto se opireš?	76
Odgovor pored prozora	77
Kada sunce zađe	79
Briga kao bumerang	80
Martina briga.....	82
Borbeni Jov	83
Pastir pobeđuje brigu	85
Učionica Getsimanije	86
Izbeći prokletstvo.....	89
Nihilizam brige	90
Predpoglavlje.....	96
Poglavlje 4	
SUMNJA NA PUTU VERE	97
Sumnja Jovana Krstitelja.....	97
„Nevernik“ Toma	101
Priroda sumnje.....	103
Borbeni Jov	105
Sumnja – tabu tema	106
Ukorenjena zabluda.....	108
Primeri biblijskih ličnosti	109
Samorefleksija.....	111
Poglavlje 5	
POBEDONOSNA VERA U DOBA KRIZE.....	115
Verom pobeđi strah	118
Verom pobeđi brigu	122
Verom pobeđi sumnju.....	125
KRAJ ILI NOVI POČETAK.....	133
Bibliografija za dalje proučavanje:	137

RECENZIJE

„Vera u vreme krize“ nije samo knjiga, to je duhovni poziv na buđenje i hrabro putovanje kroz najteže trenutke ljudskog iskustva. Na izuzetno nadahnut način, autor otkriva kako hrišćanska vera ne samo umiruje srce, već ga podiže iznad straha, brige i unutrašnjih lomova. Spajajući dubine biblijske istine, savremena promišljanja, bogato lično iskustvo i silno praktično vođstvo, ova knjiga prodire pravo u centar ljudske duše. Svaka stranica ohrabruje, jača i vraća nadu, podsećajući da je u Hristu mir, sigurnost i pobjeda za svaku životnu oluju. Ovo je knjiga koja se ne čita, već doživljava.“

Prof. dr sc. Miroslav Pujić, sociolog, antropolog i teolog

U svetu preplavljenom strahom i neizvesnošću, knjiga *Vera u vreme krize* donosi smirenu, ali snažnu poruku nade. Autor vešto povezuje etičku analizu savremenih društvenih izazova sa biblijskom verom koja osvetljava put kroz strah, brigu i sumnju. Zoran Marcikić ohrabruje čitaoca da ne posustane, već da otkrije kako Bog postaje izvor sigurnosti u trenutku kada sve ljudsko postaje nemoćno. Ova knjiga podseća da nada nije iluzija, već iskustvo onih koji se u krizi oslone na Boga. Na njenim stranicama pronaći ćete praktične smernice koje jačaju poverenje i otvaraju srce Božjoj beskrajnoj ljubavi.

mr Pavle Runić

U svetu neizvesnosti, *Vera u vreme krize* otvara pitanja koja svi nosimo u sebi. Kroz strah, brigu i sumnju, knjiga prodire u suštinu ljudske prirode. Ona pokazuje da kriza nije konačni poraz, niti životni slom, već prostor i prilika za dublje razumevanje i unutrašnji rast. Vera se ne prikazuje kao bekstvo, već kao oslonac u suočavanju sa stvarnošću. Jednostavnim i snažnim stilom, autor povezuje savremeni život i večna ljudska pitanja. Ovo nije knjiga gotovih odgovora, već poziv na promišljanje. Ona je snažno štivo za sve koji su umorni od površnih odgovora. Ako tragate za dubljim smislom i spremni ste da prestanete da bežite od sopstvenih nesigurnosti, ova knjiga će vam dati alat za život i pokazati put ka duhovnoj stabilnosti.

dr Dragan Grujičić, profesor filozofije i sistematske teologije

UVODNE REFLEKSIJE – VERA U VREME KRIZE

Ovo delo nije nastalo sa ciljem da zauzme još jedno mesto na tvojoj polici, među ostalim knjigama. Rođeno je iz potrebe da progovori u vremenu u kojem živimo, u vremenu kriza koje nas oblikuju i kušaju. Ne bih želeo da ova knjiga postane priručnik za sutra, već svedočanstvo vere koja se rađa danas, u onome kroz šta prolazimo sada.

Moja želja je da ove stranice budu otrežnjavajuće ali i bliske, da u njima osetiš glas čoveka koji hoda istim putem kojim i ti koračaš, a ne samo posmatrača sa strane ove velike bitke. U svakoj rečenici utkan je deo mog života: padovi i usponi, radosti i gubici, moje borbe i sumnje, ali i iskustvo Božje blizine koje me je nosilo tokom poslednjih trideset godina života službe. Ono što sam doživeo u mnogo čemu je i tvoje iskustvo, jer svi prolazimo slične izazove tame, ali i svi imamo istog Prijatelja – Isusa Hrista, koji je Pobednik.

Zato te pozivam da zajedno krenemo na ovo putovanje. Ne oslanjajući se na sopstvenu snagu, budući da je ona nedovoljna protiv straha, brige i sumnje, već na Njegovu vernost i milost. Bog koji nas vodi nije dalek, On je strpljiv, blag, ali i dovoljno moćan da nas podigne kada posustanemo i da nas provede kroz poteškoće s kojima se susrećemo u svakodnevnom življenju.

Ako si spreman, hajde da zakoračimo. Moja iskrena želja je da ova knjiga bude podstrek, da u trenucima sumnje podigne tvoju glavu, a u trenucima nemoći osnaži tvoj duh. Neka u svemu tome Isus Hristos bude Onaj u kome pronalazimo snagu i smisao.

Svet u kojem živimo danas postavlja pred nas pitanje koje ne možemo zaobići: Da li vera zaista nosi naš život, ili je samo ukras naše religiozne svakodnevice? Više nego ikada važna je njena stvarnost, da ne ostane samo reč u pesmi ili natpis na zidu, transparentu, već da postane snaga koja nas oblikuje i drži. Vera je unutrašnje središte, duhovno uporište bez koga čovek ne može ostati celovit.

Svi osećamo kako spoljašnji svet traži sve više, a iznutra raste glad za smislom. Od nas se očekuje da budemo produktivni, brzi, uvek snažni. Ali koliko puta, iza spoljne stabilnosti, krijemo lom i neizgovorena pitanja? Upravo tu, gde spoljašnje i unutrašnje dolaze u sukob, rađa se čežnja za istinom, mirom i dodirom sa onim što nadilazi prolazno.

Vera je pogled na stvarnost iz drugačije perspektive. Ona ume da osvetli put upravo u trenucima tame i nesigurnosti. Ne daje brze recepte, već nas uči da živimo sa pitanjima dok istovremeno gajimo poverenje. Kroz taj proces vera oblikuje naš karakter, čini nas otvorenijima za sopstvenu ranjivost i budnijima za Boga koji se otkriva u tihom glasu. Setimo se proroka Ilije; Božji dolazak nije bio u vihoru niti u ognju, već u blagom povetarcu.

I sam vidiš, kao i ja, da svet sve više gubi svoje uporište. Ratovi, bolesti, ekonomska nesigurnost, raspad poverenja, sve to stvara osećaj nestabilnosti. Tada pitanje vere postaje presudno: na čemu gradim život kad sve drugo popusti? Na koga se oslanjam kad ljudsko poverenje izneveri? Upravo tada vera prestaje da bude navika ili tradicija i postaje živa sila koja nas podiže i osposobljava da živimo drugačije.

Ova knjiga govori o toj veri, ne idealizovanoj i udaljenoj, već o veri iz dna života. Veri koja se oblikuje u bolovima i borbama, u molitvama koje liče na uzdah, u tišini bez odgovora. O veri koja

ne isključuje strah, brigu i sumnju, ali im ne dopušta da imaju poslednju reč. Samo vera oslonjena na Boga može da savlada ta tri protivnika i donese mir u svetu punom nesigurnosti i nemira.

Setimo se reči filozofa Fridriha Ničea: „Onaj koji ima za šta da živi, može da podnese gotovo svako kako.“¹ Smisao ne pripada samo odabranima, zato što je on potreba svake duše. Bez njega, život se svodi na puko funkcionisanje. Ali kad postoji „za šta“, i patnja dobija novo lice. Ne postaje laka, ali prestaje da bude besmislena. Vera tada ne dolazi kao teorija, citat iz neke knjige, već kao glas u srcu: Tvoj život ima smisla, i ovde, i sada.

O tome govore i Biblija i savremena psihologija. Avram, koji je otišao „ne znajući kuda ide“ (Jevrejima 11,8)², pokazuje da vera nije slepa, nego je poverenje u Onoga koji vodi. Viktor Frankl je iz koncentracionih logora posvedočio: čovek opstaje ne snagom volje, već snagom smisla. Apostol Pavle je rekao: „Gde je Duh Gospodnji, onde je sloboda“ (2. Korinćanima 3,17). Sloboda bez smisla vodi u prazninu, a smisao bez slobode u prinudu. Tek vera daje ravnotežu jer ona osvetljava smisao i uzdiže slobodu.

Zato ti ovu knjigu ne nudim kao raspravu ili kao teološki sistem. Ona je proizašla iz ličnog iskustva, iz noći u kojima sam pitao: Gde si, Bože?, i dana kada sam hodao kroz nesigurnost. Nisam uvek imao odgovore, ali sam imao veru koja me je držala da idem napred kroz život.

Moja iskrena molitva je da, dok čitaš ove stranice, osetiš isto: da nisi sam, da tvoja borba nije uzalud, i da postoji Ruka koja nas vodi kroz svaku krizu. Ako ova knjiga može da ti bude svetionik u magli različitih putokaza, kako tvoj život ne bi doživeo brodolom, ili glas koji te podseća da još uvek ima smisla verovati – onda je ispunila svoju svrhu.

¹ <https://edukacija.rs/izreke-i-citati/fridrih-nice>

² Svi biblijski stihovi su citirani iz: *Biblija*. (1990). *Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta* (prev. Vuk Stefanović Karadžić & Đuro Daničić). Beograd: Britansko i inostrano biblijsko društvo.

VERA – ZAJEDNICA, NE RELACIJA

Vera je reč koju čujemo gotovo svakodnevno, zar ne? Često sam je viđao na plakatima, u sloganima, u pesmama koje pevamo, u čestitkama koje šaljemo. Iscrtna je po zidovima kafića, izvezena na jastucima, objavljena ispod fotografija na društvenim mrežama. „Vera” - reč koja u našem jeziku zvuči blisko, poznato, toplo. Reč koja na prvi pogled ne traži objašnjenje. Ona se koristi kao simbol nade, optimizma, pa čak i motivacije. Često se kaže: „Samo veruj”, „Vera pokreće”, „Bez vere nema života”.

Ali upravo zato što je toliko prisutna, postoji opasnost da je više ne čujemo. Postala je „izlizana“ fraza jer je deo svakodnevnog govora, deo kulturnog inventara (podsećam da je religija deo kulture), ali često bez stvarnog sadržaja. Ona deluje kao da znamo šta znači, a da je nikada nismo zaista pitali. Poput slike na zidu koja tu stoji godinama, a da je više ne primećujemo. Reč koja bi trebalo da bude temelj, pretvorila se u „ukras“ čovečanstva. Počela je da označava bilo šta što neko oseća dovoljno snažno, ali vera, biblijski govoreći, nije puko osećanje. Ona nije ni puko slaganje sa nekom idejom, ni slepo držanje tradicije. Niti je vera „pozitivno razmišljanje”, niti je praznoverje. A još manje je vera istovetna optimizmu ili samopouzdanju.

Zato ključno pitanje glasi: U šta verujemo kada kažemo da verujemo? U šta ili koga tačno polažemo svoje poverenje? U naše sopstvene snage? U tok života? U ideju da će „sve nekako ispasti kako treba”? Ili je vera nešto više od toga, odnos, uporište, usmerenost, životni temelj? Ako vera znači poverenje, onda ona ne može ostati apstraktna, mora biti usmerena ka nekome ili nečemu. I ako to poverenje ne zadire u naše svakodnevne izbore, stavove i odnose, da li je uopšte vera?

Izbrojano je da se reč „vera” pominje u Novom zavetu preko 240 puta. Klasičnu definiciju vere dao je apostol Pavle: „Vera je pak tvrdo čekanje onoga čemu se nadamo, i dokazivanje onoga što ne vidimo” (Jevrejima 11,1)³. On je potvrdio da „mi po veri živimo a ne po gledanju” (2. Korinćanima 5,7). U Evanđelju je rečeno da „Boga niko nije video”, i na Filipovu molbu: „Pokaži nam Oca”, Hristos odgovara: „Ko mene vidi, vidi i Oca.” On je rekao da je traženje znakova neumesno. Ali se „skriveni” Bog otkriva ljudima u svojim zapovestima: „A to, da smo ga poznali, saznajemo po tome što zapovesti Njegove držimo”. Kao posledica vere u Boga javlja se vernost Njemu, makar i u malom, i verovanje Njemu. Vernost se pojavljuje na taj način da verna osoba nikad ne odstupa od Boga, i nikad Ga se ne stidi, i nikad Ga se ne odriče „pred ljudima”. Poverenje u Boga ne sme da vodi ka pasivnosti. Vera bez dela je mrtva (Jakov 2,26). Ona ne oduševljava samo um, nego i volju. I baš ona daje moć „pomerati i gore”, jer „sve je moguće onome koji veruje” (Marko 9,23).

Želim da istaknem da hrišćanska vera u svojoj konačnoj analizi nije religijska vera, kao što ni hrišćanstvo u konačnoj analizi nije religija. Do religije se dolazi čovekovim kretanjem ka Bogu, odnosno, ona je opšti fenomen koji izranja iz društvenog života ljudi. Suprotno ovome, biblijsko hrišćanstvo se pojavljuje kreta-

³ Svi citirani biblijski stihovi su iz: *Biblija*. (1990). *Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta* (prev. Vuk Stefanović Karadžić & Đuro Daničić). Beograd: Britansko i inostrano biblijsko društvo.

njem Boga ka čoveku. Reč je o neponovljivom revolucionarnom događaju koji opovrgava svaku društvenu konvenciju ili vrednost. U religiji se čovek žrtvuje za Boga. U Bibliji se Bog žrtvuje za čoveka. Doduše, i hrišćanstvo se, u meri u kojoj se doživljava i izražava u društvenom životu ljudi, javlja i kao religija. Religija, pak, u ovom slučaju predstavlja sekundarnu, a ne primarnu pojavu. Hrišćanstvo je zapravo odgovor čoveka na poziv Boga koji se otkriva i koji se otkrio u Isusu Hristu.

Hrišćanska vera ne ukida ljudsko znanje, ali nije ni ograničena njegovim okvirima. Iskustvo hrišćanske vere zadobija se prihvatanjem Boga koji se javio „u Hristu”, radi spasenja i obnovenja sveta. Ta vera se ne može poistovetiti sa teorijskim prihvatanjem nekih religijskih istina, već sa stupanjem u novi život: život „u Hristu” koji preobražava i obnavlja čitav ljudski život. Hrišćanska vera nije ideologija, već istina o slobodi života. Kada se hrišćanska vera pretvori u ideologiju, ona tada biva unakažena i može da uništava. A kada se crkva pretvori u kompromisnu instituciju koja služi svakom svetskom režimu, tada se ona otuđuje i umrtvljuje.

Reč vera je na jeziku živa, ali u svakodnevici često ostaje bez ploda. Šta za mene vera znači? Da li uopšte živim ono što govorim da verujem? Jer prava vera ne traži da je izgovaramo često, osvedočen sam, već traži da je živimo istinito. Zato ova knjiga počinje upravo tu, ne na mestu sigurnih tvrdnji, već na polaznoj tački naših dela kroz koja vera postaje živa, delotvorna. I tek tada, vera ne ostaje samo reč, nego postaje poziv na hod, na odnos, na promenu. Verujem da je to svima nama i te kako potrebno.

Još u svojoj mladosti čuo sam kako je često izgovaramo automatski – kao deo jezika, kulture, porodičnog nasleđa. Za mnoge ljude, vera počinje kao nasleđstvo. Ona nije izbor, već okvir u kojem su odrasli – porodična praksa, reči koje su se izgovarale pre jela, odlazak u crkvu subotom ili nedeljom, simboli na zidovima. Bila je prisutna u mojoj mladosti: mama katolkinja, tata pravoslavac. U kući su se poštovali svi hrišćanski običaji, i to za svako religijsko opredeljenje. Prisutna u detinjstvu, u slikama koje pam-

timo, u molitvama baka i dedova, ona ume da se zadrži negde u nama i da čeka. Ali ako ostane samo kao porodično nasleđe, bez lične odluke, ona je neprokljalo seme. Možemo je preneti, ali ne možemo je živeti tuđom rukom. Drugi se vere sećaju kroz emocije. To su ljudi koji ne bi sebe nazvali vernicima, ali im srce zatrepri kad čuju staru crkvenu pesmu. Kada na Badnje večer zamiriše tamjan, kad čuju zvuk zvona, kad osete spokoj detinjstva, nešto u njima omekša. Vera tada ima boju, miris, zvuk, ali još uvek nije izbor. Ona je tada više osećanje nego odluka.

Neki ljudi veru vide kao moralni sistem, kao skup pravila koje treba slediti. Za njih je vera mapa ponašanja: poštenje, red, skromnost, odricanje. I to može biti dragoceno, jer etički okvir nije bez značaja. Ali, ako vera ostane samo skup pravila, bez odnosa sa Onim koji ih daje, postaje teret, ili jaram. Pitanje nije samo šta je ispravno, već kome verujem dok to činim? Postoje i oni koji veru svesno odbacuju. Oni je vide kao utehu za slabe, kao iluziju koja pomaže ljudima da prežive kaos sveta. Za njih je vera odsustvo razuma, bežanje od realnosti. I u toj sumnji ponekad ima istine, jer se vera zaista može zloupotrebiti kao maska, kao beg, kao krhka slika stabilnosti. Ali istinska vera ne poriče kaos, ona ga ne zanemaruje, već se kroz njega kreće. Prava vera nije zatvoren sistem odgovora, već otvorenost za Božju prisutnost i kada odgovora nema, jer tada neće biti ni razočarenja. Kroz život i razne okolnosti učio sam kako ona ne guši razum, nego ga prosvetljava.

U svim tim pristupima - nasleđu, emociji, moralizmu, sumnji postoji poneka nit istine. Ali i jedno promašeno mesto: vera ne može ostati spoljašnja. Ne može biti samo forma koju smo nasledili, ni lep osećaj koji povremeno osetimo, ni moralni zakon bez ličnosti, ni intelektualna dilema. Ako tu ostane, neće imati snagu da nas nosi kada dođe kriza. Neće moći da podnese težinu svakodnevice, ni da nas povede kad stignu noći sumnje. Otuda - i to je moje lično iskustvo, vid prekretnice u mom životu - vera mora postati pojedinačni odgovor, moj, tvoj, njegov! Ne nasleđeni okvir naših roditelja, dedova, već unutrašnji odnos, susret sa Onim koji nas prevazilazi, sa našim Tvorcem. I možda tada prvi put ne zna-

mo sve, ali znamo jedno: da smo pozvani, da više ne stojimo sa strane, već se upuštamo u iskustvo ličnog susreta koji preobražava iz korena. Jer vera ne počinje u znanju. Vera počinje u odgovoru na pitanje: „Adame, gde si?”

VERA I TRADICIJA

Do sada smo već razumeli da se vera ne može naslediti kao pre-zime. Ne upisuje se u dokument rođenjem, niti je potvrđuje činjenica da su roditelji bili vernici. Može se preneti kroz reči, kroz primer, kroz molitvu, ali nikada kao gotov paket pošto vera podrazumeva rast kroz iskustvo hodanja sa Bogom. Vera nije porodična tradicija koju jednostavno nasledimo poput kućnog reda ili imanja. Može nam biti pokazana, može nas oblikovati iznutra, zaštititi, probuditi, inspirisati. Ali dokle god ne postane lični susret, vera ostaje nedovršena. Sećam se kako sam bio pozvan od Duha da je sam oblikujem, stvaram, iskusim. Nema univerzalne formule. Nema garancije da će, ako „uradimo sve kako treba”, vera nastati. Neko je može pronaći u molitvi, neko u bolesti. Neko kroz pesmu, neko kroz gubitak materijalnog, ili voljene osobe. Vera dolazi ne kada smo spremni, već kada smo otvoreni da se Božji plan ostvari u našem pojedinačnom životu. Tu prisutnost sam osetio po prvi put sa dvadeset godina. Kada sam se prethodno ponizio u mislima pred Bogom, prirodno je došlo i do savijanja kolena. Tada sam iskustveno shvatio da saviti kolena može samo ljudski duh koji se savio pred Bogom. Često oholost, ego našeg duha, drži naša kolena čvršćim od čelika.

Smatram, dakle, da se vera ne može u potpunosti objasniti kroz teološke definicije, ma koliko duboke i precizne bile. Teologija nam daje jezik, ali ne zamenu za iskustvo. Studirajući teologiju⁴ u periodu od 1998 – 2002. godine, učio sam doktrine koje nam pomažu da razumemo sistem u kojem se kreće istina, ali vera uvek ostaje šira od sistema, dublja od reči. Ona ne pripada isključivo

⁴ <https://www.tfb.edu.rs/>

razumu, iako nije nerazumna. Ona ne isključuje znanje, ali nikada nije svedena samo na znanje. Nije nešto što možemo opisati do kraja, jer se ne prima umom, već celim bićem. U svojoj suštini, vera je čin slobodnog izbora da verujem u Onoga koji me prevazilazi.

Danas ima mnogo hrišćana koji će biti usklađeni i prilagođeni doktrinama crkve kojoj pripadaju. Možemo potpisati svaki članak doktrinarne vere, a da nikada ne zakoračimo u poverenje. Moje je iskustvo da postoji velika razlika između vere i poverenja. Zato se postavlja ključno pitanje: kada vera prelazi u poverenje? Jer, smatram, poverenje je napredniji, kvalitetniji oblik vere. U prilog ovoj tvrdnji navodim jedan moćni primer, istiniti događaj koji se odigrao krajem devetnaestog veka: Šarl Blonden (rođen kao Žan Fransoa Gravle, 1824–1897)⁵ bio je francuski akrobata koji je stekao svetsku slavu time što je 1859. godine hodao po zategnutoj žici preko Nijagarinih vodopada, između Amerike i Kanade. Prešao je više puta i izveo brojne trikove: hodao slepo, sa vezanim očima, gurao kolica, čak i kuvao omlet na sredini žice. Jedan njegov poznati performans odnosi se na razliku između vere (verovanja u glavi) i poverenja (ličnog predanja). Jednog dana, Blonden je pitao publiku okupljenu pored vodopada: „Da li verujete da mogu preći nazad preko žice, noseći čoveka na svojim leđima?” Publika je oduševljena vikala: „Verujemo! Verujemo!” Tada ih je Blonden iznenadio sledećim pitanjem: „Ko želi od vas da mi se popne na leđa?” Nastupila je tišina. Niko nije želeo da se izloži riziku. Da li vidiš razliku, dragi prijatelju, između izjave „ja verujem” i izjave „ja ti verujem”? Na kraju ove knjige, svako bi trebalo da kaže: Gospode, ja Ti verujem jer sada znam ko si!

Vera počinje tamo gde se reči pretvaraju u predanje - poverenje. Kada kažemo: Nisam samo čuo o Tebi, sada Ti verujem. Nije to čisto intelektualno slaganje, ni emocionalno uzbuđenje. To je otvaranje, srce koje se više ne zatvara pred Onim koji ga poznaje. Kao kad hodamo u noći i ne vidimo put, ali znamo da nas neko

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Blondin

drži za ruku. Prava vera je upravo to: sigurnost koja ne počiva u odgovorima, već u Onome koji ostaje kada odgovori izostanu; pogotovo kada sve drugo izmakne kontroli, i kada nas teorije iznevere, i kada reči utehe nestanu, vera ostaje. Moje životno iskustvo me je naučilo da čak i kada nemam odgovor, recimo, na problem patnje u svetu, ja i dalje verujem u Božju dobrotu i pravdu! Kao svaki kvalitetni odnos, i vera zahteva poverenje. I to poverenje se ne gradi u teoriji. Ono se ne rađa iz savršenog razumevanja, već iz spremnosti da ostanemo i kada ne razumemo. Kao i svaki odnos koji raste, i gradi se decenijama, vera takođe traži vreme. Potrebno je provoditi vreme sa Bogom ne zato što se „mora”, već zato što odnos ne raste bez prisustva. Nije dovoljno govoriti o Bogu, potrebno je boraviti sa Njim. I za ovu istinu bilo mi je potrebno dosta vremena - da je shvatim i primenim u praksi. Kao prijateljstva koja se ne grade jednim razgovorom, tako ni vera ne raste od jedne odluke. Ona se razvija u vernosti. U poniznosti koja ne traži sve da razume, već bira da ostane.

Vera traži i poniznost. Više puta sam u svom javnom govoru naglašavao da rasti u Hristu podrazumeva poniznost; rastemo u Hristu ako rastemo u Njegovoj poniznosti. Ne postoji druga opcija! Jedan vid te poniznosti je u priznanju, ne intelektualnom povlađivanju, već u spremnosti da priznamo da nismo mi merilo svega. Da postoje stvari koje nas nadilaze. Da Bog nije predmet analize, već subjekat odnosa. Da je vera više od spoznaje - više puta sam već naglasio - ona je predanje.

Nekada sam mislio da moram jako dobro da poznajem svaki detalj Biblije, da kvalitetno i potpuno razumem svaki stih, svaki događaj kako bi moja vera bila jaka i postojana. Međutim, s vremenom sam shvatio da vera ne počiva na savršenom razumevanju Biblije. Počiva na ličnoj odluci da uspostavimo odnos sa Bogom Biblije. „Sve svoje brige bacite na Njega jer se On brine za vas”, kazao je Isus. Ona ne nudi izvesnost okolnosti, ali nudi stabilnost iznutra. U tom smislu, vera ne štedi od života, već ga osvetljava, jača, priprema za veće krize i iskušenja koja nas čekaju tamo negde „iza ćoška”. I u tome je razlika: dok nas religiozni sistem može za-

varati da su stvari pod kontrolom, vera nas uči da nismo mi ti koji sve drže u rukama, ali zato sada znamo Ko to jeste.

Znate i sami da ima onih dana kada se dobro osećamo, kada nam sve ide od ruke, kada smo ustali na desnu a ne na levu nogu, kada kažemo na kraju dana: ah, kako je ovaj dan bio dobar, uspešan. Ali biblijska vera ne zavisi od toga koliko nam je dan dobar, već od toga koliko je Bog veran. I upravo zato, vera opstaje i kad dani postanu sivi. Kad telo oslabi. Kad molitva ne stigne do odgovora. Kad tuga uđe u srce. Kada osećaj Božje blizine izostane. Tada vera ne nestaje, već se preobražava u poverenje koje ne traži potvrdu. Postaje duboko oslanjanje na Božju vernost, a ne na našu stabilnost. Ne verujemo zato što je danas lako, već zato što znamo da Bog ostaje isti. Kad više ne znamo kako dalje, vera kaže: Nastavi! Ne zato što vidiš tačno kojim putem ideš, već zato što znaš Kome pripadaš!

Složićete se sa mnom da je lako verovati kada je sve lako, fino, mirno i blagosloveno. Međutim, vera se ne vidi u trenucima kada je lako verovati. Kad su dani svetli, kada molitve teku lepršavo, kada se čuda nižu jedno za drugim, tada je jednostavno verovati. Ali duboka vera se ne otkriva u trenucima kada je sve lako. Prava vera se vidi kada je sve zamućeno i nejasno u danima bitnih odluka. Kada molitve ostaju bez odgovora. Kada ne znamo više ni kako da se molimo. Kada osećaj Božje blizine izostane, a iskušenja se umnože. Tada, kad sve drugo počne da se lomi, ostaje samo jedno pitanje: Hoću li ostati u Hristu? Hoću li verovati svome Bogu, iako ne vidim, ne osećam, ne razumem? To je ono „ipak” koje izgovaramo kad sve izgleda izgubljeno. Ipak verujem. Ipak idem dalje. Ipak dišem. To „ipak” nije glas trijumfalizma, to je šapat upornosti, put pobeđe nad strahom, brigom i sumnjom. To je tihi otpor očaju. To je tajna snaga „svetaca“ i običnih ljudi vere kroz vekove, tako da usred ruševina života, usred neizvesnosti, usred gubitaka mogu reći: „Ali ja ću se radovati u Gospodu, radovaću se Bogu spasenja svog” (Avakum 3,18).

Kad uzviknemo „verujem” dok u nama još žive strah, briga i nesigurnost, tada se vera oblikuje. Ali svakako ne u idealnim uslo-

vima, ne u savršenim okolnostima, nego u lomovima srca. Zato vera nije stvar jake volje, niti proizvod savršenog karaktera. Da li smatraš da si duhovno jak? Pa, da budem iskren, i ja sam nekada, u određenom periodu svog života smatrao da sam duhovno jak. Znaite, ono mladalačko, nezrelo samopouzdanje: niko kao ja. Brzo sam se razočarao, budući da vera nije rezervisana za „duhovno jake“, za one koji sve razumeju, koji sve osećaju, koji nikada ne posumnjaju. Naprotiv, vera je ponuda upućena svima. Ona predstavlja „otvorena vrata“, a ne „zatvoreni klub“. Nije privilegija duhovnih elitista, već milosrdni poziv svima koji su slabi, umorni, zbunjeni, nesigurni.

Počeo sam da razumem dublji smisao i prirodu vere tek kada sam priznao svoju slabost. Trebalo mi je vremena da shvatim da je vera odluka da stanemo u prostor odnosa ne sopstvenom snagom, već iz potrebe. Nije to odluka jakih, sigurnih i stabilnih, kao što sam nekada mislio za sebe. To je korak onih koji znaju da im treba oslonac veći od njih samih. To je odgovor onih koji, i kada ne osećaju sigurnost, biraju poverenje. Stoga, dragi prijatelji, želim da ovo naglasim, a vi uzmite bojicu ili flomaster pa podvucite: vera ne počinje kada smo jaki, vera počinje kada priznamo svoju slabost, zavisnost, ličnu potrebu. Ona nije proslava naše snage, već priznavanje Božje vernosti. Kažite sa mnom glasno: Amin!

Pavle je to znao. Nije pisao o veri iz teoretskog mira u udobnosti svoje fotelje, već iz stvarnog zatvora. Nije govorio o poverenju iz sigurnosti, već iz nesigurnosti, kada su mu pretili smrću. Njegove reči nisu bile izražaj emocionalnog zanosa već tiha, odlučna vera rođena iz tame i bola. U zatvoru, suočen sa neizvesnošću, Pavle nije mogao da vidi ishod. Nije znao hoće li izaći na slobodu ili će umreti, a sećate se da sam ranije naglasio da je vera put u nepoznato. Nije znao kakva će biti budućnost njegovih crkava, njegovih prijatelja, njegovog rada. Ipak, iz te tame piše: „Znam kome sam verovao“ (2. Timotiju 1,12). Ovo je stvarno ohrabrujuće, složićete se sa mnom. To je vera koja je pobedila ovaj svet. Pavle ne zna šta ga čeka. Ne zna kako će priča završiti. Ali zna jedno: zna Kome je poklonio svoje poverenje. Primećujete, stalno

naglašavam odnos, jer je to suština hrišćanskog življenja. I upravo tu vera postaje ono što jeste: ne sigurnost da će sve biti lako, već sigurnost da u svemu što dolazi nismo sami.

Ova knjiga nije pokušaj da se vera objasni do kraja, niti da se uobliču u savršen sistem. Vera to i ne dozvoljava. Ona izmiče svakom pokušaju da je potpuno definišemo, stavimo u šemu ili sistematizujemo kao zatvoreni skup istina. Čim pokušamo da je ukalupimo, ona gubi svoju dušu i isceliteljsku snagu. Zato što vera nije zatvoren sistem ideja, ona je otvoren odnos. Prema tome, knjiga koju držiš u rukama nije mapa. Ona ti neće dati iscrtan put sa sigurnim stanicama i predvidljivim krajevima. Ona ne nudi sve odgovore, jer prava vera nikada nije proizašla iz sigurnosti odgovora, već iz dubine odnosa.

Ovo je moj poziv da se usmeriš. Poziv da možda po prvi put, ili po ko zna koji, izgovoriš jednostavnu a beskrajno duboku molitvu: „Gospode, verujem, pomози mojoj neveri” (Marko 9,24). Molitvu koja ne krije slabost, ne umanjuje sumnju, ne maskira borbu, već ih iznosi pred Boga kao deo puta. Vera ne traži savršene vernike, traži iskrena srca. Srce koje zna da ne ume uvek da veruje savršeno, ali koje ipak dolazi Bogu iznova i uporno.

S vremenom sam primetio jednu opasnost. Ta opasnost se ogledala u činjenici da mi je vera nekako bila samo u glavi, ali ne i u srcu. Međutim, ako nas vera ne menja, ne otvara, ne uči da budemo nežniji, hrabriji, verniji, onda ona još nije sišla iz glave u srce. Prava vera ne čini čoveka tvrdim, već ranjivim u najboljem smislu, otvorenim za Boga i za druge. Ona nas uči da ljubimo tamo gde bismo ranije sudili, da praštamo tamo gde bismo ranije odustali, da ostanemo tamo odakle bismo ranije pobjegli. Vera nas uči nežnosti, jer smo i sami primili nežnost koju nismo zaslužili: spaseni smo blagodaću Isusa Hrista i to je dar Božji. Uči nas hrabrosti, jer verujemo da nismo sami čak i kad je teško. Uči nas vernosti, jer znamo da je On veran i kad mi posustanemo. I zato, ako je makar u jednom trenutku ova knjiga pomogla da tvoja vera postane „za mrvicu” dublja, iskrenija ili življa, onda je već ispunila svoju svrhu.